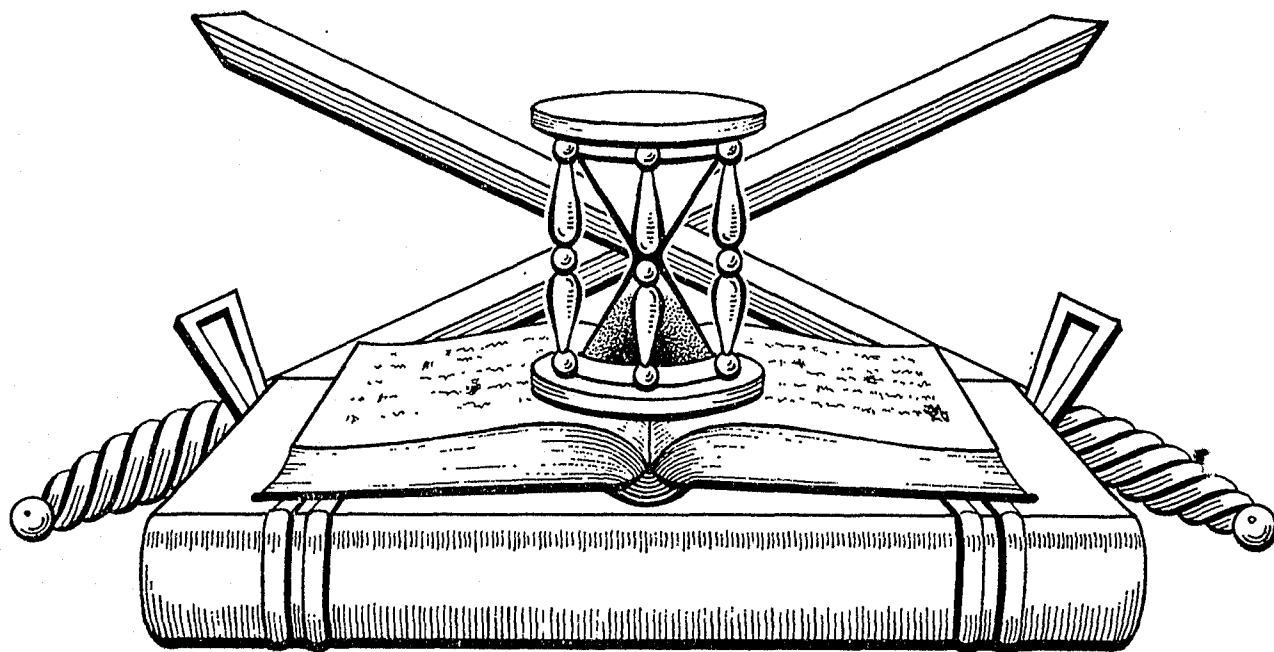

MARS ET HISTORIA

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSE VERENIGING

TER BEOEFENING VAN DE

MILITAIRE HISTORIE

□ □ □ □ □ □ (Opgericht 20 Augustus 1966) □ □ □ □ □ □

MEDEDELINGENBULLETIN Nr. 12.

van de "Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie".

MARS ET HISTORIA

opgericht 20 augustus 1966.

Secretariaat: Burgemeester Caan van Necklaan 262, Leidschendam.

Penningmeester: Bremstraat 26, Den Helder. Contributie per jaar minimaal f 15,-
Giro 14700 van Algemene Bank Nederland N.V. te Den Helder
ten name van C.J. Kneppelhout, pm. Ned. ver. Mil. historie,
rekening nr. 587326.514.

De vereniging is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremonieel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzesse Rijksdelen.

INHOUDSOPGAVE:

- I: Mededelingen van huishoudelijke aard
- II: Personalia
- III: Van de studieafdelingen
- IV: Op verkenning voor U!
- V: Militariade-Wetenswaardigheden over en voor onze hobby's.
- VI: Artikelen voor en door onze leden.
- VII: Nieuwe uitgaven
- VIII: Uit de vakpers.
- IX: Sluitstuk
- X: Aanmeldingsformulier ruilbeurs + lezing op 16 maart 1968.

Bijgevoegd is de vernieuwde ledenlijst (stand per 1-2-1968).
De oude ledenlijst met de 9 opgaven van wijzigingen en aanvullingen kan worden afgevoerd.

=O=O=O=O=O=

I. MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD.

- A. Alhoewel het merendeel van onze leden de contributie voor 1968 reeds betaalde, willen we dit bulletin toch beginnen met een oproep tot de nog - niet - betalens om de contributie deze maand te voldoen. U wilt toch immers ook dat de vereniging blijft voortbestaan? Welnu, dat kan alleen met Uw aller geldelijke steun! Op de voorpagina staan alle benodigde gegevens voor contributiestorting. Let U ook even op het woordje minimaal?
- B. Wij zijn U een verklaring schuldig. Het vorige bulletin kreeg ter perse het opschrift mede: januari 1967. Dit moest echter zijn: december 1967. Zulke dingen gebeuren vaker rond een jaarwisseling! De late verschijning van het vorige bulletin was te wijten aan een complex van oorzaken, waarvan o.m. genoemd kunnen worden:
1. late copy-indiening (18-12-'67)
 2. ziekte van stenciltypistes (2 van de 3)
 3. late aflevering van stencilpapier door de toeleverende firma.
 4. Kerst- en nieuwjaarsvacanties van personeel.

Niettemin willen wij gaarne onze excuses aanbieden voor de late aflevering van het decembernummer.

- G. Er is een nieuw ledenwervingspamflet gereed gekomen. Leden, die prijs stellen op enige exemplaren (uiteraard om nieuwe leden te kunnen werven!) krijgen ze op aanvraag toegezonden.
- D. Mogen wij onze leden nog eens wijzen op de rubriek "Vraag en Aanbod", waarin gratis geadverteerd kan worden. Handelsadvertenties vallen daar buiten.
- E. Tot onze spijt is de verkoopactie van uniformkaarten, kalenders en prenten met militaire afbeeldingen niet geheel naar wens verlopen. Dat lag beslist niet aan onze leden! Er kwamen vele bestellingen binnen, doch helaas bleek de importeur niet op zo'n grote belangstelling gerekend te hebben, waarbij nog kwam, dat we de actie wel wat laat hadden gestart. Gevolg was dan ook, dat van de 16 bestelde Uniformkalenders van Britt er slechts 5 geleverd konden worden. Van de series I en II der uniformprentbriefkaarten bleek ook niets meer voorradig bij importeur en uitgever. Waarschijnlijk komt hiervan 'n heruitgave.

Gelukkig konden we de overige bestellingen realiseren (op enige prenten na, die nog nageleverd zullen worden).

Om U 'n indruk te geven van de resultaten van de verkoop volgt hier een overzichtje:

Er werden besteld:

- 16 Uniformkalenders Tritt 1968
- 600 Uniformprentbriefkaarten Tritt
- 23 Uniformplaten van diverse uitgaven
- 1 grote Napoleon-plaat

Er werden afgeleverd:

- 5 Uniformkalenders Tritt 1968
- 360 Uniformprentbriefkaarten
- 21 Uniformplaten (set Engelse platen)

Staan nog op nalevering:

- 2 Uniformplaten (Menzel en Tavre)
- 1 grote Napoleon-plaat.

De uniformkalenders van Tritt zullen dit jaar eerder worden aangekondigd, waardoor toelevering verzekerd is. Mocht U nu reeds weten, dat U een kalender 1969 wilt bezitten, dan raden wij U aan zulks nu reeds op te geven aan de secretaris. U weet het, de prijs ligt f 2,50 onder de handelsprijs en U betaalt bovendien geen verzendkosten (f 1,--!).

Verschillende leden vroegen, wat er nu zool via het secretariaat van de ver-
eniging te verkrijgen is. Voor hen volgt hier een geheel bijgewerkt overzicht.

1. Boekje "Gegevens over vaandels en standaarden" door H. Ringoir, kapitein
der Jagers, prijs: 6 postfrisse geldige postzegels van 20 öts.
2. Boekje "Gegevens over de traditie der Infanterie" door H. Ringoir,
Kapitein der Jagers, Prijs: als nr. 1
3. Uniformprentbriefkaarten, Tritt-serie 3 (24 stuks)
Alleen verkrijgbaar per serie. Prijs: f 8,60. Bij afname van twee of meer
van deze series is de prijs f 7,60.
Afbeeldingen:

- Koninkrijk Saksen 1810- Rijdende Artillerie - Majoor
- Keizerrijk Oostenrijk ± 1854 - Feldzeugmeister
- Koninkrijk Pruisen 1870/71 - Regiment Garde huzaren - Officier
- Koninkrijk Engeland 1840-1858- VIIIth Light Dragoons - Officier
- Keizerrijk Frankrijk 1804-1809-Grenadiers te paard van de Keizerlijke Gar-
de-Trompetter
- Koninkrijk Westfalen 1810- Garde du Corps - Oberst
- Kurfürstentum Hessen-Kassel na 1821- 2e Huzaren-Rgt- Huzaar
- Koninkrijk Pruisen 1870/71- Neumarkisches Dragoner Rgt Nr. 2 -
- Hamburg 1810-Hamburger Dragoner-officier Staf trompetter.
- Groothertogdom Weimar 1806/09 - Huzaar
- Keizerrijk Oostenrijk ± 1854-6. Ulanen Rgt Kaiser Franz-Josef-Luitenant
- Landgrafschaft Hessen-Darmstadt 1750 - Leibgarde zu Pferd-Reiter
- Koninkrijk Pruisen 1760 - Kürassier Rgt Nr. 2- Officier
- Koninkrijk Engeland 1742-6th Rgt of Horse- Dragoner
- Keizerrijk Rusland 1776/96 - Gardehuzaren- Officier
- Helvetische Republiek ± 1803- Jäger zu Pferd.
- Keizerrijk Oostenrijk ± 1840 - 1. Arcieren-Leibgarde-Officier
- Koninkrijk Zweden ± 1845 - Leibdragoner- Rgt-Subaltern-officier
- Koninkrijk Engeland ± 1840- Bundelcund-Legion- Officier
- Koninkrijk Napels ± 1854-Rgto. Carabinieri a Cavallo- Officier
- Ver. Belgische staten 1789/90 - Patriotten-Commanderend generaal.
- Koninkrijk Nederland 1815- 4. Rgt.Lt. Dragoners- Onderoff.

- Keizerrijk Oostenrijk ± 1840 - Kürassier- Stabsoffizier
- Koninkrijk Frankrijk 1815 - Gendarmes du Roi - Cap.Lieutenant.

4. Uniformplaten.

- a) "Soldatenbilder" aus der Armee Friederichs des Grossen, door Menzel;
in kleuren en in passepartout.
Formaat 39x33,5 cm. Map I 7 stuks, Map II eveneens 7 stuks. Prijs per
map f 85,- Prijs per plaat f 12,50
- b) "Soldatenbilder" aus der Armee Friederichs des Grossen, door Menzel;
in kleuren en in passepartout. Formaat 30x22 cm. Map I van 19 stuks
Map II eveneens 19 stuks. Prijs per map f 120,- Prijs per plaat
f 6,50.
- c) "Schweizer Soldaten aus der Zeit von 1702 bis 1822"
10 kleurenprenten in offset naar aquarellen van P. Favre.
Formaat 31x21,5 cm. Prijs per map f 55,- Prijs per plaat f 6,-

Afbeeldingen:

- Graf Franz Anton von Hallwyl (1702-1779)
- Vaandrig van het Zwitserse Garderigt in Frankrijk (1724)
- Fuseliers van het Rgt. von Diesbach in Frankrijk (1735)
- Graf Charles Daniel de Meuron v. Neuchâtel (1738-1806)
- Vaandrig van het Rgt. von Erlach in Frankrijk (1782)
- Basler Standartenrührer der Waldenburger Dragoner (1790)
- Officier en fuselier van het Rgt von Wattwyl in Britse dienst (1804)

- Officier van het Bataljon van de Vorst van Neuchâtel (1812)
 - Officier en troepen van het 8e Rgt van de Garde Royale in Frankrijk (1817)
 - Oberst Johann Rudolf Christ de Sanz in Sardijnischen Diensten (1815)
- d) 6-Kleurenplaat in offset, formaat 34,7x45,8 cm, voorstellende "Napoleon met Generaals" door Toulouse-Lantree Prijs f 17,50
- e) "Amerikanische Soldatenbilder", uniformafbeeldingen in 6-kleurendruk uit de Amerikaanse vrijheidsstrijd 1775-1783 in passepartout, bladgrootte 35,8x43,5 cm.
Per map van 12 stuks prijs f 80,- Platen per stuk f 7,-. Voor een overzicht van de afbeeldingen moge verwezen worden naar het vorige bulletin.
5. (Deze aanbieding geldt alleen indien er uit de vereniging zes of meer bestellingen komen)
Uniform-prentbriefkaarten van de Poolse strijdkrachten in 1939, handgekleurd, door i Matuszczak (R.D. Military Series). Tot nu toe verschenen twee series. Serie 3 verschijnt spoedig. 'n Opgave van de afbeeldingen vindt U in het vorige bulletin. Prijs per serie van 7 stuks f 4,50.
6. Zwart-wit/in offset, bladgrootte 41,4x 32,5 cm met afbeeldingen van veldslagen van Napoleon door Carle Vernet. Totaal 12 verschillende. Prijs per stuk f 7,- / platen
Afbeeldingen: Bataille d'Arcole - Bataille de Roveredo - Passage du Pont de Lodi - Bataille et Passage du Tagliamento - Entrée des Français dans Livourne - Embarquement des Anglais en Hollande - Bataille d'Héliopolis - Bataille d'Aboukir - Bataille de Marengo - Bataille de la Moskowa - Entrée des Français dans Moscou - Bataille de Dresde.
7. Set van drie Engelse uniformafbeeldingen in kleuren in formaat 25x35,5 cm. Prijs per set f 7,50.
Afbeeldingen:
- 15th. Light Dragoons 1826
- 7th. Dragoon Guards 1829
- 17th. Lancers 1838
8. Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten. Betaling na ontvangst van het bestelde door storting op de giro van onze penningmeester onder vermelding van de reden van betaling.
Alle bestellingen te richten aan het secretariaat.
- F. Het bestuur is de leden H.A.J.M. Beaumont en Ir. Ch.C. van der Vlis dank verschuldigd voor hun schenkingen aan bibliotheek en archief van de vereniging.
Het betreft hier o.m. :
"Neuzeitliche Festungen" door Gen. d. Art. a.D. Max Ludwig, 1938
"Beknopt overzicht Ned. Krijgsgesch" door Uyterschout, 1935
"Combat actions in Korea" door Capt. R.A. Gugeler, 1954 en enige losse nummers van "De Wacht".
- G. Belangrijk bericht voor alle leden!
Op zaterdag 16 maart 1968 organiseert onze vereniging speciaal ten behoeve van de leden-verzamelaars, doch zeer zeker ook voor alle andere leden, een ruilbeurs in de grote toneelzaal van de Prinses Julianakazerne (HKKL) aan de Thérèse Schwartzestraat te 's-Gravenhage. Na het succes van de aan de algemene ledenvergadering verbonden ruilbeurs + expositie durven we het aan nu uitsluitend een ruilbeurs te organiseren, dus zonder uitgebreide expositiemogelijkheden. Natuurlijk kunt U naast Uw ruilmateriaal wel iets bijzonders uit Uw collectie meebrengen om het de leden te tonen. Er zijn tafels genoeg. Doch in principe deze keer geen echte tentoonstelling. Die komt later weer aan de beurt, evenals een excursie, waarover het bestuur op 17 februari een beslissing nam. Daarover meer in het volgende nummer.

Nu de zakelijke gegevens voor 16 maart 1968:

- 1) zaal gaat open om 13.30 uur
- 2) aanvang ruilbeurs om 14.00 uur
- 3) te 15.30 uur 'n onderbreking van ± 45 minuten, waarvoor de bekende Nederlandse Uniformkundige Dr. F.G. de Wilde is uitgenodigd een lezing te houden over:

"De ontwikkeling der Nederlandse uniformen in de 19e eeuw".

Er zal gelegenheid zijn tot het stellen van vragen.

- 4) vanaf 16.15 uur tot 17.30 uur kan er weer geruild worden.
- 5) te 19.00 uur sluiten we de zaal.

De Leden die van plan zijn deze ruilbeurs en de ongetwijfeld interessante lezing bij te wonen, worden verzocht het formulier van deelname, dat achterin dit bulletin is opgenomen p.o. in te zenden. Uiterlijke termijn van inzending 10 maart 1968.

Kosten zijn aan de deelname niet verbonden.

Er is een cantine geopend voor het nuttigen van eventueel meegebrachte lunchpakketten. Koffie en andere verfrissingen tegen matige prijzen verkrijgbaar!

H. Tot slot 'n mededeling, speciaal voor nieuwe leden.

Er zijn nog enige exemplaren van de oudere uitgaven van ons Bulletin verkrijgbaar en wel:

Bulletins 1, 2 en 3 (van ieder nog slechts enkele exemplaren) à f0,40 per stuk.

Bulletins 5 t/m 11 à f 0,75 per stuk

Extra-Bulletin 2 en 3 à f0,40 per stuk.

Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten. Bestellingen te richten aan het secretariaat.

I. Het ingeschreven ledenaantal bedraagt per 23 januari 1968 : 253

Door overlijden (2) en opzeggen (6) is het effectieve ledenaantal nu 245.

Op 20 augustus 1966 begonnen we met 140 leden.

Helpt U mee dit jaar de verdubbeling te bereiken?

II. PERSONALIA.

Naast de Kapitein H.F. Fabri, die wij gelukwensen bij de toekenning van het Ridderschap in de Orde van de Heilige Drieenheid van Nepal, mogen wij ditmaal een viertal van onze leden geluk wensen met recent plaatsgevonden promoties. Het betreft:

Mr. J. Boon, bevorderd tot Administrateur bij het Ministerie van Defensie

Drs. A. Witlox, bevorderd tot reserve-majoor der Limburgse Jagers

C.Ch. Westerveld, bevorderd tot reserve-majoor der Infanterie

W.L. Plink, bevorderd tot ritmeester der Huzaren.

III. VAN DE STUDIE-AFDELINGEN

A. Van de studie-afdeling "Militaire muziek"

Nieuwe grammofoonplaten.

In West-Duitsland is door Telefunken een 30 cm stereo LP (bestelnummer SLT 43104 B) uitgebracht die tot een goed begrip van de geschiedenis van de militaire muziek kan bijdragen. Dit blijkt reeds uit de titel:

"Marschmusik am Brandenburgisch-Preussischen Hofe in Historischen Originalbesetzungen 1685-1823"; de uitvoerenden zijn Bläser des Heeresmusikkorps 6, Hamburg.

Naast enige bekende marsen, zoals Hohenfriedberger, Yorkscher en Coburger, wordt hier een aantal nieuwe vondsten ten gehore gebracht, in de originele bezetting, veelal zonder slagwerk en voornamelijk door houtblazers gespeeld, in totaal 22 nummers. Een uitvoerige tekst, waarbij ook de geschiedenis van de militaire muziek in het aangegeven tijdperk kort wordt behandeld, is op de achterkant van de hoes opgenomen.

Een mooie aanvulling van de reeds bestaande LP Ariola 70.588 IU,

"Militärmusik aus vier Jahrhunderten 1529-1813" en de 5 LP's in de serie

"Deutsche Armeemärsche" van Philips.

Uit Oost-Duitsland ontving ik een tweetal platen, resp. getiteld: "Für den Frieden-neue Märsche", Eterna 8.10.011 en "Märsche aus sozialistischen Ländern", Eterna 8.10.012, beide 30 cm LP. In hoofdzaak gespeeld door het Zentrales Orchester des Ministeriums des Innern, enkele nummers door het Zentrales Orchester des Ministeriums für Nationale Verteidigung. Interessant is de "verklarende" tekst op de hoes van de eerste plaat, waarin wordt uitgelogd hoe verschillend de marsen van het socialistische Duitsland zijn, vergeleken bij die van het vroegere Pruisische militarisme, waarvan de traditie door de Bondsrepubliek wordt voortgezet.

De nieuwe, socialistische marsen verkondigen de wil tot vriendschap en de liefde voor de vrede, en hebben een positieve invloed op de ontwikkeling van de bevolking, in scherpe tegenstelling tot de in West-Duitsland gebruikte, die vol chauvinisme en "Kriegsgetze" zijn en dienen ter verheerlijking van reactionaire personen en imperialistische oorlogen. De platen zijn hier niet te bestellen, ik kreeg ze via Zweden.

Een Poolse plaat "Polskie Marsze Wojskowe" (Poolse militaire marsen) op Muza XL 0293, 30 cm LP wordt gespeeld door een Pools militair orkest. Totaal 15 marsen, aardige muziek en redelijk orkest, de titels logenstraffen de uitleg over de "socialistische" marsen hiervoor vermeld. Niet in Nederland, wel in West-Duitsland en Engeland te krijgen.

Ook wist ik de hand te leggen op enige Zwitserse militaire platen: Polydor 958013 (30 cm LP stereo): "Schweizer Marschmusik-Parade" door Schweizer Armeespiel, Bern;

Eurex 30-1002 (idem): "Schweizer Märsche" door Spiel des Infanterie-Regiments 28 (mit o.a. Vo Gränche, bigott-Engeland-vaarders!);

Eurex 30-1003 (idem): "Militärkonzert" door Spiel des Infanterie-Regiments 52;

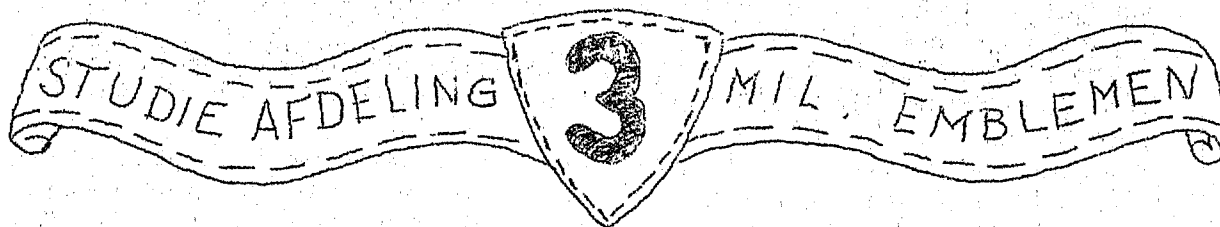
Columbia ZPX 10.007 (30 cm LP mono): "Schweizer Märsche" door Spiel der Infanterie-Rekrutenschule en Spiel des Gebirgs-Infanterie-Regiments 35.

De op deze 4 platen opgenomen marsen bevatten slechts één dubblure; er zijn nog 2 LP's maar dan vervalt men in herhalingen.

Goede muziek, in Zwitserland te bestellen.

De nieuwe Engelse platen behoeven geen bespreking, ze staan overal in de winkels, zodat U ze zelf kunt beoordelen.

Mr. R.A. Schimmel.

In deze rubriek worden artikelen, bekendmakingen, alsmede vragen en antwoorden gepubliceerd ten behoeve van de verzamelaars van en geïnteresseerden in militaire emblem.

Correspondent: B.C.Cats

Orion 20b, Amersfoort.

1. Hierbij de derde aflevering van onze rubriek, langzamerhand komt onze studie-afdeling van de grond.

De invulformulieren voor registratie van de geïnteresseerden komen binnen, doch helaas nog niet van allen. Voor hen die dit nog niet deden wordt dringend verzocht het ingevulde formulier toe te zenden aan de afdelingscorrespondent.

Indien er wensen onder de leden zijn t.a.v. artikelen over bepaalde emblemen, onderscheidingstekens, uitmonsteringen, dan gelieve men dit kenbaar te maken en zullen we trachten uit de voorhanden zijnde documentatie een zo volledig mogelijk artikel te distilleren.

Anderszijds worden zij, die over voldoende gegevens beschikken uitgenodigd dit in de vorm van een artikel voor onze rubriek te gieten. Wellicht geeft U dan antwoord op een vraag die bij anderen reeds lang leefde. Weet U nog? Het doel van onze studie-afdeling: het uitwisselen van gegevens tussen de geïnteresseerden!

2. HERALDIEK IN DE TROPEN (deel 3)

Inmiddels waren begin 1946 de eerste troepen van de Koninklijke Landmacht, t.w. de uit oorlogsvrijwilligers bestaande zgn. Light Infantry Battalions via Malakka in Indië gearriveerd.

Onder invloed van de veelsoortige, fraaigekleurde mouwemblemen op de uniformen van de Geallieerde bevrijdingstroepen waren reeds een aantal L.I.B.'s tot aanschaffing van een eigen bataljonseembleem overgegaan (hoewel de toenmalige Minister van Oorlog in legerorder 65 van 1945 het dragen van andere dan in het Voorlopig Kleding-Voorschrift vastgestelde onderscheidingstekens verbood).

Ook bij het uit krijgsgevangenschap terugkerende KNIL zag men links en rechts de troep ertoe overgaan tot het ontwerpen en dragen van mouwemblemen. Enerzijds was het voorbeeld van de Britse troepen op Java, met hun veelkleurige emblemen hier debet aan, anderszijds ontstonden de emblemen uit een werkelijke behoefte. Gelijk met de militairen was n.l. personeel van regeringsdiensten (zoals Netherlands Indies Civil Administration - NICA - e.a.) gearriveerd, waaraan - hoewel gemilitariseerd en in uniform gekleed - elk militair verschijnsel ontbrak. Het leger wenste zich van deze groep te distantiëren en zag de oplossing in het voeren van een onderdeelseembleem.

Ter voorkoming van het ontstaan van de meest vreemdsoortig onderscheidingsstekens en teneinde de nieuwe rage aan regels te binden greep de legercommandant, Luitenant-Generaal Spoor in. Hij zocht de oplossing niet in een verbod doch toonde een open oor voor de wensen van zijn troepen. De morele waarden die van het dragen van eigen onderdeelkenteken uitging onderkende, begreep hij dat officiële invoering de prestaties ten goede zou komen.

Zo verscheen op 18 april 1946 het rondschrijven van de Legercommandant nr. 1120 waarin werd bepaald dat voor de verschillende gewesten, hoofdkwartieren en hieronder ressorterende onderdelen, korpsonderscheidingsstekens in de vorm van mouwemblemen zouden worden vastgesteld.

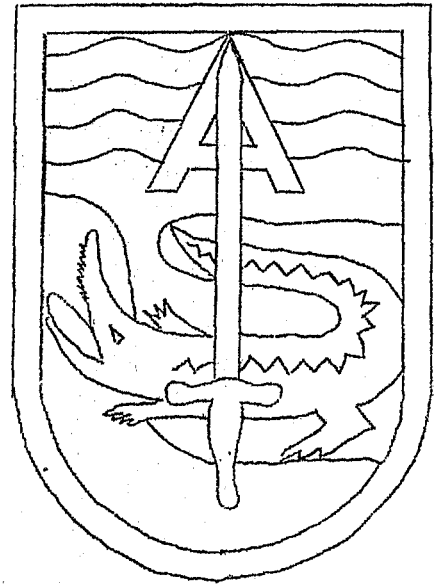
Hij moedigde de troepen aan, voorzover dit nog niet was gebeurd, een mouwembleem te ontwerpen en het ontwerp ter goedkeuring aan het Kabinet van de Legercommandant voor te leggen, waarbij echter uitdrukkelijk werd bepaald dat de ontwerpen aan enige voorwaarden diende te voldoen.

"In het heraldisch teken moet in de eerste plaats de bijzondere militaire gevoelens van het korps of onderdeel als geheel op symbolische wijze haar uitdrukking vinden, welk symbool ontleend kan worden aan een dier, een wapen, enz. Men buitenstaander moet het symbool kunnen begrijpen en dus moet het teken eenvoudig en niet groot zijn. Tenslotte moet aan het geheel een artistieke waarde worden toegekend". Aldus de invoeringsbepalingen in het rondschrijven van de legercommandant. Aan de ontwerper van het goedgekeurde mouwembleem zou een beloning van vijftig gulden worden toegekend.

Op deze wijze zijn vele zinvolle en goed gekozen mouwemblemen ontstaan. Voor de grootste, in Indië samengestelde gevechtseenheden de divisie omschrijven we voor U:

Stafkwartier A-Divisie:

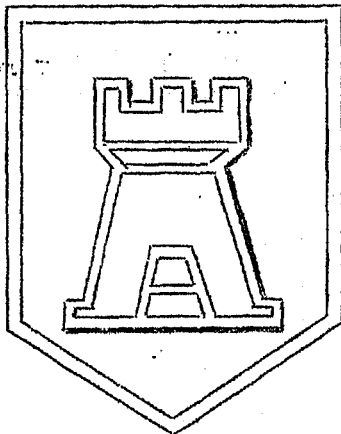
Ingevoerd bij Beschikking van de Legercommandant nr. 283/GS/35 dd 11 juli 1946. Bestond uit een schild waarin in groen het eiland Madoera en het gebied van Soerabaja en omgeving ten dele is aangegeven. In Lichtblauw de Javazee, Westervaarwater en Straat Madoera, Een witte krokodil dekt het eiland Madoera met de staart, de Straat Madoera met het lichaam en met de kop het gebied van Soerabaja. De Javazee wordt gedekt door de golvende driekleur in het midden waarvan de letter A in oranje is aangebracht.

Het geheel gedekt door een vertikaal staand, ontbloot slagzwaard waarvan de kling in blauw en het gevest in oranje is uitgevoerd.

Het schild is omgeven door een oranje bies.

De A-Divisie verbleef op Oost-Java en het embleem symboliseerde het Nederlandse gezag aldaar, de krokodil (in het Maleis "boeaja") staat voor de belangrijkste plaats op Oost-Java: Soerabaya. Hoewel het hier zeker een fraai embleem betrof, dat ook door een buitenstaander begrepen kon worden, was het onderscheidingsteken niet eenvoudig te vervaardigen (vele kleuren, veel figuren). De bestaande emblemen waren van stof, handgeborduurd en daardoor te kostbaar, zodat het bij beschikking van de Legercommandant nr. 1823/GS/35 dd. 21 april 1947 werd vervangen door een vijfhoekig schild in rood/oranje kleur.

Hierop een bastion in goud-geel, de poort van het bastion in de vorm van de romeinse letter A in rood. In de beschikking werd gesproken van een zwarte omlijsting, de vervaardigde exemplaren hadden echter een goudgele omlijsting.

Dit embleem is tot opheffing van de A-Divisie in 1949 gedragen, welliswaar uitsluitend door de leden van het stafkwartier der A-Divisie, daar de hiertoe behorende brigades hun eigen mouwembleem voerden.

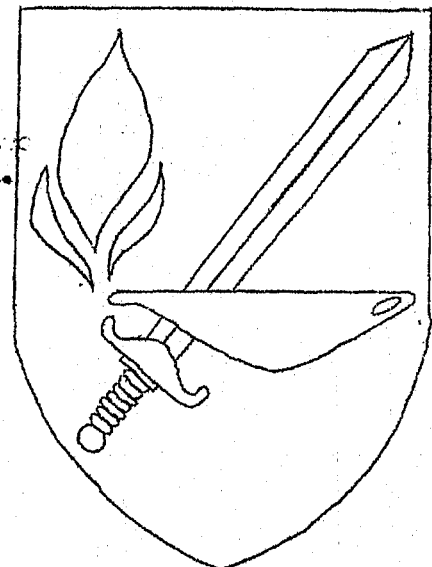
Na opheffing van de A-Divisie is een voorstel gedaan het embleem in te voeren voor het Territoriaal Troepencommando Oost-Java. Door de bespoediging der politieke ontwikkeling is het echter

niet meer zover gekomen.

Het A-Divisie-embleem was vervaardigd in metaal; hoe de ontwikkeling van mouwemblemen in dit materiaal tot stand kwam zullen we in een volgend artikel uiteen zetten.

3. NIEUWE EMBLEMEN.

Het embleem waar we U op willen attenderen is niet bepaald, nieuw, maar wel onbekend, reden waarom we het toch in onze rubriek willen opnemen. Het betreft hier het mouwonderscheidingsteken voor de Ondersteuningsstrijdkrachten. Reeds voor het embleem aan de hiertoe gerechtigden kon worden uitgereikt verviel door reorganisatie het begrip Ondersteuningsstrijdkrachten, zodat het momenteel niet wordt gedragen.

De al niettemin is het nog steeds opgenomen in de Landmachtorder 60022, Onderscheidingstekens voor de Koninklijke Landmacht, Het embleem werd ingevoerd bij Ministeriële Beschikking van 28 juni 1963, nr. 253.259 C en bestaat uit een schild met grootste hoogte van 75 mm en breedte van 55 mm.

Het is gedeeld en recht (heraldisch, dus van de waarnemer uit het LINKER-vlak) helgroen gekleurd, links (heraldisch) ponceaurood. Diagonaal over het schild een naar links (heraldisch) lopend schuinopwaarts gericht Romeins zwaard met de kling in zilver en het gevest in goud. Hierop een Griekse lamp met vlam, respectievelijk in de kleuren zilver en goud, de lamp horizontaal lopend. Hoewel het niet moeilijk is naar de symbolische betekenis te gissen, is dit ons officieel niet bekend, voor de juiste uiteenzetting omtrent de symboliek houden we ons aanbevolen. Het embleem zou gedragen moeten worden door alle militairen behorende tot de staf van de Ondersteuningsstrijdkrachten met een oorlogsbestemming bij dit onderdeel en door alle militairen van mobilisabele eenheden welke bestemd zijn voor de Ondersteuningsstrijdkrachten. Het is te betreuren dat dit, toch fraaie embleem niet wordt gedragen; het zou toch mogelijk zijn het embleem in te voeren voor de militairen van de eenheden die in de plaats zijn gekomen van de voormalige Ondersteuningsstrijdkrachten.

4. VRAAG- en ANTWOORDBRIEF.

Antwoord op vraag 3, naar gegevens van dhr. Cornelissen de Beer en Ringoïr te 's-Gravenhage, dhr. van Lier te Leidschendam en dhr. Coenders te Breda.

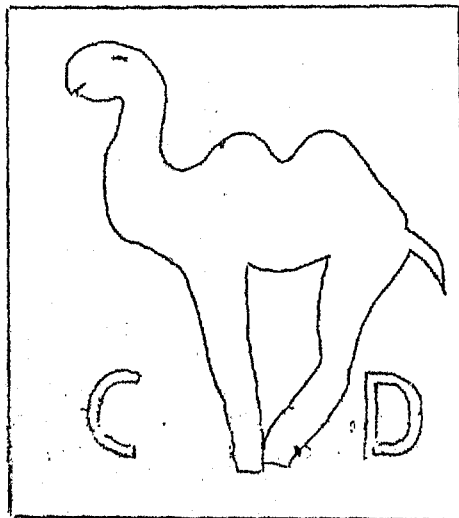
Het instituut "DE HOEFCURSUS". (zie bijgevoegd blad)

Vraag 6 van dhr. C. van Ekeris te 's-Gravenhage.

a) Reeds lange tijd bezit ik een embleem waarvan mij de betekenis onbekend is. Het embleem vertoont een kameel, geknipt uit witte stof en genaaid op donkerblauwe overall-stof.

De kameel is langs de contouren afgezet met wit koord, waarvan ook de letters C en D in de linker- en rechter henedenhoek zijn vervaardigd. Afmetingen 7 x 6 cm. Het geheel maakt een nogal primitieve indruk, echt iets uit de wilde emblementijd rond de bevrijding. Volgens de schenkerster van het embleem is het dan ook afkomstig uit Brabant, najaar 1944.

Wie kan het embleem gedragen hebben en wat betekenen de initialen?

b) Al zo'n 17 jaar bezit ik een embleem, hoog 8½ cm, breed 8 cm, van blauwe stof waarin van geel garen een gekroond onklaar anker is geborduurd;

hieronder een banderol met het woord NEDERLAND. Een en ander is op dezelfde wijze machinaal geborduurd als de mouwleeuwen van 1945.

Wie droeg het embleem en gedurende welke periode?

Vraag 7 van dhr. Wuysman te Rotterdam:

Gaarne zou ik willen weten welke literatuur er bestaat van Belgische- Engelse- U.S.A., Deense-, Noorse-, en Zweedse leger-emblemen en waar die evt. te koop is.

ANTWOORD OP VRAAG 7:

Het instituut "DE Hoofdcursus".

Als gevolg van het tot stand komen van de wet van 21 juli 1890 tot regeling van het militair onderwijs ontstond op 1 oktober 1890 te Kampen de zogenaamde Hoofdcursus, als onderdeel van het Instructiebataljon aldaar.

Hier werden vrijwillig dienende onderofficieren die niet geheel aan de KMA-eisen voldeden, doch uitmuntten in praktische geschiktheid, gedrag, ijver, voorkomen militaire geest, beschaving en manieren en wier karakter voldoende waarborg gaf

dat zij in hogere rang zelfstandig en met energie zouden weten te handelen, middels een twee-jarige studie tot beroepsofficieren, opgeleid

Geheel nieuw was deze instelling in 1890 niet! Hoe is de hoofdcursus dan wel ontstaan? Reeds vanaf de oprichting der Koninklijke Landmacht in 1814 bestond de mogelijkheid voor uitmuntende onderofficieren om tot officier te worden opgeleid.

In 1814 vond de opleiding voor beroepsofficieren bij de infanterie en cavalerie nog uitsluitend plaats bij de staven der regimenten, op de zgn. regimentsscholen. De hiervoor in aanmerking komende militairen legden een toelatingsexamen af en werden afhankelijk van de uitslag hiervan ingedeeld bij:

- de eerste klasse cursus voor hen van wie met voldoende zekerheid verwacht kon worden dat zij na één jaar militair onderwijs aan de regimentsschool aan het officiersexamen zouden kunnen deelnemen.

- de tweede klasse cursus voor hen die na twee-jarige opleiding aan de regimentsschool tot het officiersexamen konden worden toegelaten.

Voor de artillerie en genie was de opleiding tot beroepsofficier gecentraliseerd aan de op 24 februari 1814 te Delft opgerichte Artillerie- en Genieschool.

Op 24 november 1828 werd te Breda de Koninklijke Militaire Academie opgericht teneinde te voorzien in de vraag naar beroepsofficieren voor alle wapens van het leger hier te lande, zowel als bij het Indische leger. Officierscandidaten (cadetten) met middelbare opleiding behoeften nu niet meer hun carrière bij de regimenten te beginnen, waardoor de eerste klasse cursussen bij de regimenten successievelijk verdwenen. Voor hen die niet volledig aan de toelatingseisen van de KMA voldeden bleef echter de tweede klasse officierscursus bij de regimenten bestaan, die na 1828 werden aangeduid als eerste klasse cursussen. In 1837 ging de opleiding van officieren der genie van Delft over naar de KMA.

Voor de infanterie en aanvankelijk ook cavalerie bleef de opleiding tot beroepsofficier op vele plaatsen mogelijk. Behalve aan de KMA en de eerste klasse cursussen bij de regimentsscholen vond ook nog een officiersopleiding plaats aan het in 1850 te Kampen opgerichte Instructie bataljon. Hier was, en in eerste instantie de onderofficiersopleidingen der infanterie gebundeld, doch in aansluiting hierop tevens een officiersopleiding ingesteld.

Een Ministeriële aanschrijving van 16 maart 1869 maakte aan deze toestand een eind.

Bepaald werd dat de officiersopleiding buiten de KMA nog slechts plaats zou hebben:

- voor infanterie en kwartiermeesters (mil. administratie) bij het Instructiebataljon te Kampen, alwaar de nu opgeheven 1e klasse cursussen van de verschillende regimentsscholen werden ondergebracht, echter met uitzondering van:
- het 2e Regiment Infanterie te Maastricht, waar de 1e klasse cursus bleef bestaan;
- en het 5e Regiment Infanterie te 's-Hertogenbosch, in welk garnizoen ook officieren der cavalerie werden opgeleid.

Vanaf die tijd dateert de naam HOOFDCURSUS, die hem aan bovengenoemde opleiding gaf ter onderscheid van de vroegere 1e klasse cursussen.

Bij aanschrijving van het Departement van Oorlog van 15 juni 1877 werd per 1 juli van dat jaar de Hoofdcursus te Maastricht opgeheven en bij Kampen gevoegd. In 1882 werd dit de 1e Hoofdcursuscompagnie en die te 's-Hertogenbosch de 2e. In 1883 werdende laatste wachtmeesters via de Hoofdcursus te 's-Hertogenbosch benoemd tot 2e luitenant der cavalerie, waarna deze opleiding nog uitsluitend bij de KMA plaats vond, evenals de artilleriehoofdcursus te Delft die in 1884 naar de KMA ging, waarna de school te Delft werd opgeheven.

Tengevolge van de reeds genoemde wet van 21 juli 1890 werd op 1 oktober 1890 de 2e Hoofdcursuscompagnie te 's-Hertogenbosch bij de 1e Hoofdcursus te Kampen gevoegd.

Onder de naam Hoofdcursus zou hier vanaf 1890 tot 1924 de opleiding worden verzorgd van de officieren der infanterie en militaire administratie, voor het leger hier te lande als voor het Indische leger, aan hiervoor in aanmerking komende onderofficieren, die niet geheel aan de eisen der KMA voldeden.

Overigens was bij dezelfde wet ook de Cadettenschool te Alkmaar opgericht, zodat vanaf 1890 de opleiding tot beroepsofficier weer op drie plaatsen geschiedde.

Candidaten voor de Hoofdcursus werden bij de regimenten geselecteerd uit de vrijwillig dienende sergeanten waarvan verwacht kon worden dat zij na twee jaar studie aan de Hoofdcursus tot officiersexamen met succes zouden kunnen afleggen. Zij dienden zich bij het regiment tot een bepaald peil te bekwamen, legden dan een toelatingsexamen af nawelks slagen zij per ingang van het lopende studiejaar op de Hoofdcursus te Kampen werden toegelaten. Behalve de militaire vakken werd op de hoofdcursus ook onderwezen in wiskunde, talen, etc.

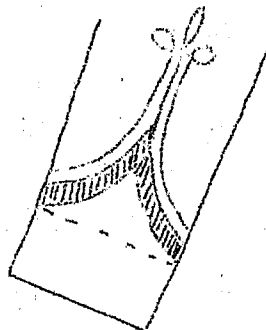
Na twee jaar studie werd deelgenomen aan het officiersexamen (hetzelfde dat aan de KMA werd afgelegd) waarna de geslaagden werden aangesteld tot 2e luitenant en werden ingepast in de ranglijst KMA-officieren, zodat voor hen dezelfde promotiemogelijkheden golden. Er zijn dan ook oud-Hoofdcursianen bekend die na een éclatantecarrière tot in de opperofficiersrang door drongen, bijv. H. Colijn (de latere Minister-president), J.B. van Heutsz (latere Gouverneur-generaal van Indië), J.W. Berenschot (legercommandant KNIL in 1940-41) en S. de Waal (de "held van Tarakan") en van 1946 tot 1950 de commandant van de B.Divisie op midden-Java).

De leerlingen van de Hoofdcursus droegen langs de sergeantschevron, aan de buitenzijde, een tres van gouddraad, breed $2\frac{1}{2}$ mm, op 1 cm boven de punt van de chevron eindigende in een zogenaamde Hongaarse knoop, hoog 3 cm en breed $3\frac{1}{2}$ cm.

Om bezuinigingsredenen werd per 1 oktober 1923 de Hoofdcursus bij de KMA gevoegd, waar zij onder directie van de Gouverneur-KMA kwam. De Hoofdcursus bleef aldaar nog bestaan tot de laatste leerlingen hun studie hadden voltooid. Op 9 augustus 1928 werd de Hoofdcursus opgeheven.

Literatuur:

Het gedenkboek van de Hoofdcursus aanwezig op de KMA en de diverse door de Hoofdcursus uitgegeven Jaarboekjes.

5. Meerdere leden verzochten om inlichtingen over de bijzondere onderscheidingstekens, die gedragen worden door officieren, behorende tot het Militaire Huis van Hare Majesteit de Koningin.

Wij zonden ons lid, de eerste Luitenant P.S. Schuurman, secretaris van het Militaire Huis, bereid hierover een kort artikel te schrijven, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn.

BIJZONDERE ONDERSCHIEDINGSTEKENS OFFICIEREN.

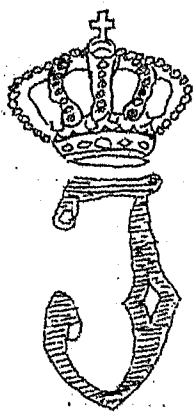
- a. OFFICIEREN van de Koninklijke Marine, behorende tot het Militaire Huis van H.M. de Koningin, die benoemd zijn tot:

Adjutant van H.M. de Koningin dragen:

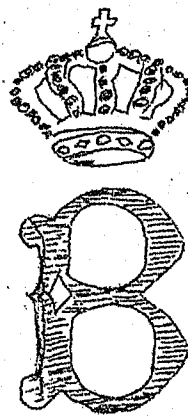
1. een J. (hoogte 30 mm). van zilverkleurig metaal. (zie afb 1).
2. gedekt door een koninklijke kroon (hoogte 20 mm) van zilverkleurig metaal.
3. beiden geplaatst op het midden van de schoudertres(sen), cq. schouderbedekkingen (bv. Korps Mariniers).
4. bovendien een nestel van goedkleurig koord op de rechterschouder.

Adjutant in buitengewone dienst (i.b.d.) van H.M. de Koningin.

5. alsvoorēn

afbeelding 1

afbeelding 2

Adjutant van Z.K.H. de Prins der Nederlanden.

6. als onder 1 t/m 4 hiervoren genoemd, doch in plaats van een gekroonde J een gekroonde B.

- b. OFFICIEREN van de KONINKLIJKE LANDMAGHT, behorende tot het Militaire Huis van H.M. de KONINGIN, die benoemd zijn tot:

Adjutant van H.M. de Koningin.

1. een J (hoogte 20 mm), van goudkleurig metaal.
2. gedekt door een koninklijke kroon (hoogte 15 mm) van goudkleurig metaal.
3. beiden geplaatst op het midden van de schouderbedekkingen van de geklede tenue of:
4. beiden geplaatst op de kraagpatten van het wapen, dienstvak, regiment of korps, waartoe behorend, v.w.b. de overige tenuen (c.q. op de schouderbedekkingen van de Koninklijke Marechaussee).
5. bovendien een nestel van goudkleurig koord aan de rechterschouder.

Adjutant in buitengewone dienst (i.b.d.) van H.M. de Koningin.

6. als onder 1 t/m 5 hiervoren genoemd, doch in plaats van de afmetingen hoogte 20 mm, resp. 15 mm. worden hiervoor de afmetingen hoogte 15 mm. resp. 12 mm. gebezigd.

Adjutant van Z.K.H. de Prins der Nederlanden.

7. als onder 1 t/m 5 hiervoren genoemd, doch in plaats van een gekroonde J een gekroonde B (zie afbeelding 2).

ALGEMEEN.

- a. Bovendien zijn de mouwen (dagelijks tenue Adjudanten) voorzien van opgestikte -gebiedde- manchetten, waarop 3 leeuwknopen zijn aangebracht.
- b. Indien bij de geklede tenue een sabeltas wordt gedragen is deze in bedoelde gevallen eveneens voorzien van een gekroonde J of B - van goudkleurig metaal - (totale hoogte ca. 8 cm.)
- c. OFFICIEREN van de KONINKLIJKE LUCHTMAGHT, behorende tot het MILITAIRE HUIS van H.M. de KONINGIN, die benoemd zijn tot:

Adjutant van H.M. de Koningin.

1. een J (hoogte 30 mm) van zilverkleurig metaal.
2. gedekt door een koninklijke kroon (afmeting hoogte 20 mm) van zilverkleurig metaal.
3. beiden geplaatst op het midden van de schouderbedekkingen.
4. bovendien een nestel van goudkleurig koord aan de rechterschouder.

Adjutant in buitengewone dienst (i.b.d.) van H.M. de Koningin

5. als voren

Adjutant Z.K.H. de Prins der Nederlanden.

6. als onder 1 t/m 4 hiervoren genoemd, doch in plaats van een gekroonde J een gekroonde B.

- d. OFFICIEREN, die benoemd werden tot Adjutant (ca i.b.d.) van H.M. KONINGIN WILHELMINA.

1. als voren, doch in plaats van een gekroonde J of B een gekroonde W.

P.S.I.

Ofschoon feitelijk hier niet geheel terzake dienende moge hieronder het volgende ter informatie van de leden worden bericht v.w.b. de tenuen van de leden van het CIVIELE Huis van H.M. de Koningin.

Hiervan dragen de Heren-leden of een speciaal ambtscostuum of deze doen dienst in burgerkleding - hetgeen steeds bij de Dames-leden het geval is -, welke kleding alsdan alléén voorzien is van een speciaal daarvoor ontworpen dienstinsigne (voorzien van een gekroonde J) voorzover H.M. de Koningin niet persoonlijk aanwezig is bij de betreffende gelegenheid.

(Ambtscostuum bv. tijdens Opening Zitting der Staten-Generaal - overhandiging Geloofsbriefen)

P.S.II.

Indien door de officieren, bedoeld. in mijn artikel een baret zou worden gedragen, zal die voorzien zijn van het voor de betrokken wapens of dienstvakken vastgestelde baretembleem.

P.S. Schuurman.

IV. OP VERKENNING VOOR U !!

- A. Burgersdijk & Niermans, Nieuwsteeg 1, Leiden zond ons boekenlijst 214, waaruit we voor U signaleren:
- 1: Agarge, G. de Lf. De blokkade van Zaltbommel, Arnhem 1925 m.pltn. en krtn. f 8,-
 - 31: Bosboom-Toussaint. Alkmaars beleg ten jare 1573. Z. plaats 1873, m. ets fol. f 6,-
 - 51: Dam van Isselt, W.E. van, Luitenant-Generaal Wouter Cool, lid v.d. Raad van State, Den Haag 1930 f 9,-
 - 53: Cort en de metter haest bij een gestelde discours op de nieuwen noyt voor desen ghepractiseerden eedt by burghemeesters der stadt leyden hare schutters afgevoordert, 1618 kn. 2379, f 24,-
 - 58: DENT, S.T.U. (?), Intimidatie en administratie, (betreft het concentratiekamp Vught), 1e oorlogs uitgave, Januari 1945, folio gestencild f 10,-
 - 65: Ekama, C. Beleg en verdediging van Haarlem in 1572 en 1573, Haarlem 1872 m. pln en krt.
Bijgeb: Gerlings, Mededelingen strekkende tot nadere opheldering der gesch v.h. beleg v. Haarlem, 1872, f 18,-
 - 317: Wittert, E.J.M. Militair Ceremonieel 2e dr, Den Haag 1939, mplt, f 6,50
 - 318: Woord, J.v.d. Velp in oorlogstijd, sept '44-mei '45, getypt dagboek f 9,-
 - 322: Wijnbeek, D. De inneming van Den Briel, Assen 1947, m.plt en portr f 4,-
- B. Siegmars Dienke & Co, 314 Lüneburg, Uebzenerstrasse 28, Westdeutschland, zond Antiquariats-Angebot Nr. 7
- Daarin onder meer:
- 1: Adler, H., Unsere Luftwaffe in Polen, 1940, D.M. 10.-
 - 15: Aus dem Soldatenleben aller Völker, Dresden 1932, Sigarettalbum m. ±150 Abb. in Farben Buch, Buch 1 u.z. Je Bd. D.M. 20,-
 - 54: Busch F.O. Narvik. Vom Heldenkampf deutscher Zerstörer 1940 D.M. 14.-
 - 55: Busch F.O., Die Kriegsmarine 1919-1939, 1940, D.M. 16.-
 - 136: Goedecke-Krug; Wir beginnen das Wunschkonzert für die Wehrmacht, 1942 D.M. 20,-
 - 172: Hase, G. von. Die Kriegsmarine erobert Norwegens Fjorde, 1940 D.M. 12,-
 - 413: Statuten für den Osterr-Kaiserlichen Orden der eisernen Krone Wien ± 1908, Mit 8 Taf, D.M. 65.-

- 414: Statuten für das Militärverdienstkreuz. Erlassen von Frans Joseph I, Wien ca. 1914 M. 3 farb Ordenstaf D.M. 25.-
478: Zobelnitz, H. von. Das Eiserne Kreuz, Bielefeld ca. 1912, Mit 64 (3 farb) Abb, D.M. 25.-

C. H. de Bot, Hornerheide 7, Horn (L) zond de catalogi 360 t/m 363
Wij signaleren uit catalogus 361:

- 3: ~~Es~~ Gravenhage gedurende den oorlogstoestand, Afleveringen 1,2 en 3 (tot 1-5-1917) f 10.-
9: Groot, prof. dr. A. de; De universiteit van Amsterdam in oorlogstijd. Amsterdam 1946 f 5.-
14: ~~Gijb~~ Gijberti Hodenpijl, G. Napoleon in Nederland (1811), Haarlem 1904 f 12.-
16: ~~Gijzelaars~~ Gijzelaars van Beekvliet, Schiedam 1945 f 6,-
35: Hattum, M.v. De Patriotten te Gouda, Purmerend 1934 f 7,50.
90: Honselaar, Bert, Vlucht naar voren, cellulair jaarnaal 1944, Amsterdam 1946 A.N. f 6,-
150: In memoriam 1940-1945. Gedenboek oorlogsslachtoffers uit de Leidsche ~~gemeenschap~~ gemeenschap, Leiden 1951 f 5,-
302: Bergh, S.v.d. Deportaties Bussum z. j. f 5,-
424: Hermans, H., Arbeidsdienst, Hilversum 1941 f 3.-

Uit catalogus 362 vermelden we;

- 230: Boucher, F. Le costume français vu par les artistes d.l. 19e et. 20e Siècle, Paris 1949 f 8,-

Tenslotte catalogus 363:

- 25: ~~Kla~~ Klaffens, mr. E. van; De overweldiging van Nederland, Londen 1941 f 4,-
72: Kroese, A.; The Dutch Navy at war, Londen 1945 f 4.-
123: Three years with Eisenhower, persoonlijk dagboek van Capt. H.C. Butcher, "Naval-aide" van Gen. Eisenhower, 1942-1945 Londen 1946 f 15.-

D. Verzamelaars van (speciaal Amerikaanse) militaire emblemen en decoraties willen wij aanraden eens contact te zoeken met "The insignia Collectors club", Box 71 Rockaway Park 94, New York, U.S.A. Deze handelsfirma brengt de nieuwste Amerikaanse legeremblemen tegen redelijke prijzen (althans voor Am.begripen) op de markt.

E. Bij ons laatste bezoek aan het Internationaal ~~Prent~~ Prentbriefkaarten Archief zagen we dat afdelingen als marine, klederdrachten, kastelen en luchtvaart weer tal van nieuwe aanwinsten telden.

U weet het adres? Keizersgracht 744, Amsterdam tfn. 65956.

V. MILITARIADE

Wetenswaardigheden over en voor onze hobby's.

A. Jaarverslag 1967 "Stichting vrienden van de vesting Naarden" Uit het jaarverslag 1967 van bovengenoemde Stichting lichten we de volgende gegevens:

DE VESTING NAARDEN.

Ook in 1967 is weer goede vordering gemaakt met de voortgezette restauratie van de wallen. Deze werkzaamheden waren dit jaar geheel geconcentreerd op het bastion Turfpoort. Aanvankelijk werd gewerkt aan de schouder en de westelijke walmuur. Direct na beëindiging van bezoek-~~f~~ van ons vestingmuseum heeft de Rijksgebouwendienst het herstel van de gebogen hoge flankmuur ter hand genomen en slechts een zeer strenge winter in het begin van 1968 zou kunnen verhinderen dat dit gedeelte niet voor de heropening van het museum in mei '68 gereed komt. Met het herstel van de aardewerken en bezaaiing met graszaad in april mag verwacht worden dat de wallen van de gehele rechterzijde van het bastion in de loop van 1968 in de oorspronkelijke toestand teruggebracht zullen zijn. Bij de nu reeds enkele jaren door het Rijk jaarlijks beschikbaar gestelde middelen mag verwacht worden dat het bastion Turfpoort in 1970 volledig hersteld zal zijn. Dit werkprogramma houdt in dat voor de ~~f~~ seizoen

UITBREIDING VAN HET VESTINGMUSEUM.

in de loop van 1968 op het bastion voetpaden kunnen worden aangelegd vanaf de thans tot museum ingerichte kazematten naar de mortierkazemat "Y" en de kanonremise "X", terwijl op de herbestelde aardewal vier beddingen voor de inmiddels gereconstrueerde kanonnen kunnen worden aangelegd.

Door een speciale subsidie van Rijkswegen aan de vestingbeheerder was het mogelijk het honderd jaar oude gebouw "Y" uit- en inwendig te herstellen. Door een subsidie van het gemeentebestuur van Naarden werd het ons mogelijk gemaakt dit gebouw van een verlichtingsinstallatie te voorzien en een begin te maken met de inrichting tot museum en de aanschaffing van expositie materiaal. Wij hopen met de eerder omschreven werkzaamheden op het bastion en met de inrichting van het gebouw in 1968 zover gereed te komen, dat deze uitbreiding tegelijk met de heropening van het bestaande museum in mei 1969 voor bezoekers kan worden opengesteld.

ONZE BEGUNSTIGERS.

Het doet ons veel genoegen te mogen vaststellen dat het aantal belangstellenden in ons streven: een bastion van de enige, vrijwel complete en in goede staat behouden 17e eeuwse vesting, tot een vestinghistorisch openlucht en ondergronds museum in te richten, blijft toenemen. Niet alleen græide het aantal begunstigers van 653 per 31-12-1966 tot 717 op ultimo december 1967, maar verhoogden ook verscheidenen ongevraagd hun jaarlijkse bijdrage. Wegens de zeer aanzienlijke kosten verbonden aan de uitbreiding van ons museum hopen wij zeer dat dit door velen zal worden gevolgd, in het bijzonder door degenen die de minimum contributie van f 2,50 bijdragen. Ook eenmalige schenkingen (twee à f 100,-- en 2 à f 25,-- dit jaar) zijn ons zeer welkom. De verbreide belangstelling voor onze vesting moge blijken uit het feit dat van de thans 717 begunstigers er woonachtig zijn

in Naarden	532	elders in Nederland	69
in Bussum	82	buiten Nederland	3
in overige Gooise gemeenten	31		

DE VERZAMELING IN ONS MUSEUM.

Voor de inrichting van de mortierkazemat werden en worden allerlei voorwerpen aangeschaft, welke ons in de gelegenheid zullen stellen in dit gebouw een volledig beeld te geven van het militair gebruik daarvan omstreeks het bouwjaar 1878 en van de voormalige militaire infirmerie in de Gansoordstraat omstreeks die tijd. In één ruimte zal "Naarden in de wereldoorlog 1940-'45" aanschouwelijk worden uitgebeeld.

B. Enquête over soldatenfolklore.

SOLDATENFOLKLORE

Wie zendt ons gegevens?

III

door L. Verhoeff.

Vraag 7.

Hoorn-, trompet- en trommelsignalen worden dikwijls van teksten voorzien. Sommige teksten hebben een duidelijk instructieve waarde, zoals bijvoorbeeld op het signaal: Verzamelen (voor onberedenen):

Tirailleurs weest nu te vreden.
verzamel vlug op dit signaal.

Andere teksten hadden een spottend karakter. Zo dichtte men op het signaal: Draf:

De burgemeester van Wieringen
lust liever sprot dan spieringen,
maar ik lust liever sprot!

Weet u meer van dergelijke rijmen? Zijn u wellicht verzamelingen van dergelijke rijmen bekend, die vroeger werden gebruikt bij de opleiding van tamboers, hoornblazers en trompetters?.

Vraag 8.

Bepaalde eenheden kregen bijnamen, die ontleend werden aan hun uiterlijk. De militairen van het Garderegiment Jagers worden algemeen met: Kikkers aangeduid vanwege hun groene uniformen, een Duitse divisie met een paddestoel als embleem werd aangeduid als Pilzdivision en een Brits vavalerieregiment noemt men The tin bellies naar hun metalen borstkurassen. Zijn u andere bijnamen van eenheden bekend, die werden ontleend aan de kleur van het uniform, het embleem, de uitrusting en uitmonstering of andere bijzonderheden van het uiterlijk voorkomen, zoals haardracht, gepoetst zijn, exercitie e.d.?

Vraag 9.

In sommige onderdeelsemblemen komt een zinspelng voor op de naam of taak van de eenheid. Bekend is de hondekop van het 5 Infanteriebataljon KNIL, zinspelend op de bijnaam: Andjing NICA. Soms bevat een embleem ook een verborgen toespeling op de letter of het nummer van de eenheid, bijvoorbeeld het Zevengestern-te van het 7th Squadron Royal Air Force. De taak van de eenheid kan in het embleem min of meer openlijk worden uitgebeeld, of er kan een zinspeling in besloten liggen, zoals in het embleem van het Belgische korps tolken dat een uurige tong als embleem had, zinspelend op Handelingen der Apostelen, hoofdstuk 2 vers 3 en 4. Weet u vermeldenswaardige bijzonderheden omtrent dergelijk zinspelingen in emblemen?

Vraag 10.

Wij zoeken ook bijzonderheden over pleegkinderen: hoe ze bij de eenheid kwamen, hoe ze werden gevoed, gekleed en verzorgd, wat er van hen is geworden. Dergelijke en verwante bijzonderheden zoeken we ook met betrekking tot andere personen die in het militaire leven een belangrijke rol spelen of speelden, zoals marketensters, zoetelaars, pin-ups e.a. Wilt u ons bijzonderheden over dergelijke personen, welke u het noteren waard lijken, doen toekomen?

Wordt vervolgd. Bijdragen te zenden aan de Redactie van "Ons Leger", Bleyenburg 38 te 's-Gravenhage onder het motto "Soldatenfolklore".

C. Legers van Zuid-Amerika.

Kapitein der Jagers H. Ringoir maakte ons attent op enige publicaties van de hand van de heer J. Hefter te Mexico-city, die mogelijk voor onze leden van belang zijn. Het betreft de volgende uitgaven:

1) "Military Plates from Mexico".

Set 4: Drums and bugles, 12 platen waarvan 2 in kleuren-fotografie. Zij tonen 24 uniformen van militaire muzikanten uit Brazilië, Spanje, Mexico, Ierland, Rusland, Italië, Japan enz. Prijs \$ 3,-

Set 5: Danish Indies, 10 platen waarvan 2 in kleurenfotografie. Zij tonen 22 Deense koloniale uniformen uit de periode 1716-1916 uit de Virgin-Islands en East-India. Prijs \$ 3,-

Sets 6 : Gordon's Guards, dubbele set van 24 platen met 40 uniformen- en 7 afbeeldingen, getekend door Gordon Morison (Karikatuur-vorm) . Prijs \$ 5,-

Sets 4: Kunnen samen besteld worden voor de prijs van \$ 10,-
t/m 7

2) "Latin-American military uniforms" in kleuren:

Set A: Argentinië en Chili 1875-1880, 7 figuren, Prijs \$ 6,-

Set B: Brazilië, Bolivië, Peru 1880-1910, 10 figuren Prijs \$ 6,-

Set C: Ecuador, Guatemala, Haïti 1880-1915, 13 figuren Prijs \$ 6,-

Set D: Uruguay, Paraguay, Colombia 1910-1915, 11 figuren Prijs 6,-

Set E: Mexico (Aztec and Conquest) 1430-1530, 6 figuren Prijs \$ 6,-

Set F: Frankrijk, 1875-1880, troepen te voet, 10 figuren Prijs \$ 6,-
Set G: Frankrijk, 1875-1880, beredenen, 6 figuren Prijs \$ 6,-

(N.B. Deze Franse uniformen waren de modellen voor de meeste
Latijns-Amerikaanse legers).

Set H: Mexico, Porfirio Diaz army and navy 1875-1915, dubbele set,
14 kleuren-foto's, 28 figuren, vele details, tekst Prijs \$ 9,-.

3) Bibliografía Iconográfica del traje militar de España, Pictorial bibliography of Spanish Military dress,

Dit boek bevat een volledige opsomming van alle literatuur over Spaanse uniformen. Groot formaat (9x12 inches) met 'n inleidende tekst in Engels, Spaans, Frans en Duits. Het is geïllustreerd met vignetten en 12 pagina-grote facsimile -uniformplaten, waarvan 2 in kleuren Prijs \$ 6,-

4) "The Mexican soldier 1837-1847", 2e druk

Engelse en Spaanse tekst, met 16 uniform-platen, waarvan 8 in kleuren, Prijs \$ 2,-

Bestellingen aan: J. Hefter, Apartado 517, Mexico 1, D.F., Mexico, onder gelijktijdige betaling van de genoemde prijs.

VI. ARTIKELEN VOOR EN DOOR ONZE LEDEN.

Naast de reeds in ons bezit zijnde artikelen van de leden H. Muller, H.J. Wolf, H.J. van den Berg, P.L.J.M.A. Miller en J.W. Bonebakker, ontvingen we recent twee artikelen over Marine-aangelegenheden van de hand van de leden I.D. Spek en C.W. van der Ven. De laatstgenoemde artikelen zijn momenteel ter eventuele correctie en beoordeling bij het Bureau Maritieme historie en zullen daarna z.s.m. geplaatst worden.

In dit nummer zullen we reeds langer in ons bezit zijnde artikelen publiceren:

A. BIJNAMEN IN HET OUDE DUITSE LEGER (III).

door H. Muller, Majoor der Koninklijke Marechaussee.

Wij vervolgen ditmaal de reeks bijnamen met de bijnamen naar aanleiding van de eigen regimentsnamen:

Kaiser Alexander Garde Gren. Rgt Nr. 1 : Alexander
Kaiser Franz Garde Gren. Rgt Nr. 2 : Franzer
Königin Elisabeth Garde Gren. Rgt Nr. 3 : Elisabether
Königin Augusta Garde Gren. Rgt. Nr 4. : Augustaner
Gren. Rgt. König Willem I (2 Westpr.) Nr 7: Königstiger, ook wel Gurkenzwickler of Gurkenzieher. De beide laatste namen vermoedelijk vanwege de ingewikkelde gevlochten lis op de kraag.

Leibgren. Rgt König Friedrich Wilhelm III (1. Brandenb) Nr 8: Leibkutscher
Gren. Rgt. König Friedrich Wilhelm II (1 Schles). Nr 10: Nulljungens
Gren. Rgt König Friedrich III (2 Schles) Nr. 11: Trommelschlegel
Gren. Rgt. Prinz Karl von Preussen (2 Brandenb) Nr. 12 : Dutzendjungens
Inf. Rgt. von Horn (3 Rhein) Nr. 29 : Hornvieh
3 Niederschles. Inf. Rgt. Nr. 50 : Halbzentner Soldaten
Inf. Rgt. von der Goltz (7 Pomm) Nr. 54 : Fünf Mark vierzig
Füs. Rgt. Gen. Feldmarsch. Prinz Albrecht von Preussen (Hann.) Nr. 73 :
Prinz Albrecht Füsiliere
Gren. Rgt. König Karl (5 Württ.) Nr. 123 : Bauernfünfer
Inf. Rgt. König Wilhelm I (6 Württ) Nr. 124: Herrensechser
(K. Bayer) Inf. Leib Rgt : Leiber (ook: Heufresser)
10. (K. Bayer) Inf. Rgt. König : Nickelbrüder (Nickel is hier 'n
10-pfennigstuk)
Garde Train Abteilung : Garde du Train.

Waarom de volgende bijnamen zijn gegeven is mij niet bekend:

3. Garde Rgt zu Fusz : Mistkäfer
Inf. Rgt. Herwarth von Bittenfeld (1. Westf) Nr. 13: Kastemännekes
(later ook Knäupkes, dwz knoopjes)
Füs Rgt. Gen. Feldmarschall Graf Blumen-tal (Magdeb) Nr. 36: Handwerksburschen
Inf. Rgt Markgraf Karl (7. Bradenb) Nr. 60: Schock-Schock!
Grossherz Mecklenb. Gren. Rgt Nr. 89 : Gwootherzog sin Schaop.
2 Oberrheinisches Inf. Rgt. Nr. 99 : Apotheker
8 Lothringisches Inf. Rgt. Nr. 159 : Henkelmänner
Jägerbat. Graf Yorck von Wartenburg (Ostpr.) Nr. 1: Kaddickhopser
(Kaddick is Oostpruissisch voor Wacholder, 'n soort plant)
3. (K. Bayer). Inf. Rgt. Prinz Karl von Bayern: Laatscher
9. (K. Bayer) Inf. Rgt. Wrede : Hupfer
Rgt. der Gardes du Corps : Plumpse

Deze lijst is bepaald niet volledig en ik zou het dan ook zeer op prijs stellen, nadere gegevens te mogen ontvangen, In het bijzonder zou het interessant zijn te weten of ook de beide regimenten, die een band hadden met Nederland, ook door bijnamen werden aangeduid.

Ik doel hier op:

- Husaren Rgt. Königin Wilhelmina der Niederlande (Hann) Nr. 15
Inf. Rgt. Prinz Friedrich der Niederlande (2. Westf.) Nr. 15
Mijn adres is: Hornstraat 51 Breda

SLOT

B. DE MILITAIRE KORPSEN VAN HET VATICHAAN.

door Mr. P.L.J.M.A. Müller

III De Palatynse Garde

Zij werd in 1796 opgericht en in december 1850 onder staatssecretaris Kardinaal Antonelli (onder Pius IX) gereorganiseerd. Zij werd samengesteld door een fusie van de Urbaanse militie van het Romeinse volk en de Civiele Garde, die beide opgeheven werden. De Palatynse garde werd definitief gereorganiseerd door Pius IX in zijn boodschap van 7 september 1859 en ontving haar reglement op 28 december van hetzelfde jaar. Het reglement, dat tegenwoordig geldt, werd door Pius XI ingevoerd en van kracht op 1 januari 1935.

De Palatynse garde wordt geleid door officieren, die in het algemeen hun rang verworven hebben in het corps zelf en als gewoon soldaat begonnen zijn.

Het corps zelf telt een adjudant-onderofficier, die de functie van vaandeldrager bekleedt, onderofficieren, korporaals en manschappen. De garde is verdeeld in twee bataljons, 6 compagnieën en telt ongeveer 500 man met aan het hoofd een kolonel-commandant, een aalmoezenier met de rang van majoor en een onder-aalmoezenier met de rang van kapitein. Alleen burgers van Rome te goeder naam en faam bekend, tussen 18 en 40 jaar, kunnen dienst nemen. Zij zijn met geweren bewapend en hebben een eigen kazerne in het Vaticaan.

De garde ressorteert rechtstreeks onder de kardinaal-staatssecretaris.

Zij is belast met de persoonlijke dienst van de Paus en heeft in de voorvertrekken achter de Edelgarde steeds een piket van 6 man onder commando van een sergeant of korporaal.

Zij doet bij pauselijke ceremonies en in de kapel van de Paus dienst met een afdeling, die in sterkte varieert. By grote plechtigheden in de St. Pieter zetten zy de middenbeuk af. By deze diensten ontvangt zy haar opdrachten van de pauselyke kamerheer.

De Palatynse garde heeft een wit-gele standaard, het enige vaandel, dat overgebleven is van de regimentsvaandels van de pauselyke legers door Pius IX in 1859 aan zyn troepen uitgereikt. In het midden van het vaandel ziet men het pauselyk wapen. Het is het enige van de pauselyke corpsen dat een georganiseerd muziekkorps van 60 man bezit!

IV (en slot) Pauselijke Gendarmerie.

De pauselijke gendarmerie, zwarte tuniek, witte broek, kaplaarzen en beremuts, stamt direct van het corps pauselijke carabinieri. Door een motu proprio van 14 juli 1814 installeerde Pius VII deze gendarmerie.

By decreet van Pius II in 1849 kregen de carabinieri de naam "Pauselijke Jagers" Maar op 15 Juli 1850 werd de naam vervangen door "Pauselijke Gendarmerie".

Op 16 oktober 1851 werd deze gendarmerie opnieuw onder de kardinaal-staats-secretaris gesteld. Tegenwoordig neemt zy de plaats van de politie in het Vaticaanse gebied in en heeft zy aandeel in de bewaking der pauselijke paleizen. De pauselijke gendarmerie is als volgt samengesteld: een kolonel-commandant, een luitenant-kolonel, een majoor, een luitenant, een tweede luitenant, een dokter in de rang van kapitein. Allen worden benoemd door de pauselijke commissie van de Vaticaanse staat. De staf maakt deel uit van de "pauselijke familie".

Het corps heeft tot taak te waken over de rust binnen de muren van Vaticaanstad, voornamelyk gedurende de nacht. Het ziet toe, dat de wetten, reglementen en verordeningen van de gemeentelyke autoriteiten worden nagekomen.

Zy doen ook dienst in de residenties van de Paus o.a. in Castelgandolfo.

C. NAAR AANLEIDING VAN DE TAPTOE DELFT.

DE BEROEPSOFFICIER IN DE 19e EEUWSE LETTEREN.

'n Korte schets door Prof. ir. J.W. Bonebakker.

Het zal wel algemeen bekend zijn dat met "taptoe" oorspronkelyk werd aangeduid het hoorn- of trompetsignaal dat beval: "tap(kasten) sluiten!" Later werd dit signaal het avondappèl. Taptoe is nu de avondmars van de stafmuziek, soms met de troep.

De Delftse taptoe zou men kunnen omschrijven als een avondparade, in heden-daagse en historische uniformen en met muziek. Ze is geïnspireerd op de Engelse "military tattoo's", dat zijn militaire schouwspelen bij kunstlicht, waarbij soms episodes uit de krijgsgeschiedenis worden nagebootst.

Wanneer wij de Engelse "tattoo's" buiten beschouwing laten, dan wekt de taptoe géén associaties op met oorlog en bloedvergieten, maar eerder met de positie van het leger in de garnizoensplaatsen, in vreedstijd.

In Nederland zou dit mogen gelden voor de jaren 1815-1914; de veldtocht van 1830 en het beleg van de citadel van Antwerpen waren maar een episode. In West-Europa - Duitsland bewesten de Elbe, België, Zwitserland, Frankrijk en Groot-Brittannië - was het maar een halve eeuw (1815-1866) waar in geen oorlog voorkwam. Een periode waarin de bevolking geen vreemde soldateska in eigen huis en hof te verduren kreeg. Militairen waren landslieden, streek- of stadgenoten, een vertrouwd element in het dagelijks leven der garnizoensplaatsen bij het betrekken en aflossen van de wacht en de wachtposten, bij het uitrukken voor veldoefeningen, na de dienst flanerend en passagierend. Aan bijzondere evenementen zetten zij extra luister bij: afzetting langs de route van hoog bezoek, beëdiging van nieuw benoemde officieren, parades, militaire concerten - en taptoes.

Ons leger is nooit een gevreesd of misbruikt machtsinstrument van de overheid of in de politiek geweest. Aan deze uitspraak wordt nauwelijks getoond door het feit dat in 1834 huzaren werden ingezet - door inkwartiering - ter onderdrukking van de kerkelyke afscheiding. Ook tijdens het palingoproer van 1886 en de spoorwegstaking van 1904 werden troepen alléén gebruikt of gereedgehouden ter handhaving van de openbare orde.

Hier volgen nu enkele historische beschouwingen over de officiersstand in Nederland, Frankrijk, Duitsland en Engeland in de 19e eeuw.

Het Nederlandse officierskorps was een ambtenarenkorps, met een sportieve inslag, zeker wanneer wij bedenken dat "sport" in de huidige betekenis van het woord nog niet was uitgevonden. Ook was het een korps van "standing". Een officier was qualitate qua een heer, een gentleman. Hij was lid van de herensociëteit, maakte visites en werd ontvangen bij superieuren, collega's en netabelen.

Er was een zekere afstand tussen officieren en "burgers". Evenals elders waren bij ons de bereden wapens méér in tel dan de onbereden wapens. In Groot-Brittannië lag de scheidslijn anders, namelijk tussen de "niet-technische" wapens (infanterie en cavalerie) en "technische" (artillerie en genie). De "Guards" hebben een eigen exclusieve top-positie. Ook het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger stond hier te lande minder in aanzien, ondanks het feit dat het oorlogservaring had: de Java-oorlog van 1825-1830, de Padri-oorlogen van 1821-1845, en de pacificatie van Atjeh, om van talrijke kleinere expedities maar te zwijgen.

In Frankrijk was vóór de revolutie van 1789 het beroep van officier een beroep voor aristokraten; zij alleen konden tot de hoogste rangen komen; denk in dit verband aan de jeugd van Napoleon.

Op Lodewijk XVI volgden de Eerste Republiek, het Consulaat en het Keizerrijk met hun volkslegers. "volks" - om niet te zeggen plebejisch - tot in de allerhoogste rangen.

Maar onder de Restauratie komt de werkelijke macht in de Staat weer in handen van dezelfde groepen als vroeger: "l'aristocratie de l'épée" en "l'aristocratie de la robe" (leger en magistratuur), gesteund door de opkomende, rijk geworden bourgeoisie.

Het officierskorps is conservatief, clericaal, anti-revolutionnair, met een aristocratische inslag. Het leeft voort op de roem van het Eerste keizerrijk (Rostand's "l'Aiglon"; van Napoleon III de uitspraak:

"het Franse leger is de élite der natie"). Het leger is een machtsfactor in de politiek, zoals bleek in de affaire Dreyfus (1894).

Het standsbesef van de aristocratie in het leger komt fijntjes tot uiting in een der novellen uit "La Horla" van Guy de Maupassant: "Les Rois". Het is een episode uit de oorlog van 1870, door de verteller, Monsieur le Comte de Garens, als vrijwilliger meegemaakt:

"J'étais alors maréchal des logis (wachtmeester) de hussards, et depuis quinze jours rôdant en éclaireur en face d'une avant-garde allemande.

"La veille, nous avions sabré quelques uhlands et perdus trois hommes,

"dont ce pauvre petit Raudeville. Vous vous rappelez bien, Joseph de Raudeville. Or, ce jour-là, mon capitaine m'ordonna de prendre dix

"cavaliers et d'aller occuper et de garder toute la nuit le village de

"Porterin, où l'on s'était battu cinq fois en trois semaines. Il ne

"restait pas vingt maisons debout ni douze habitants dans ce guépier.

"Je pris donc dix cavaliers et je partis vers quatre heures. A cinq heures en pleine nuit, nous atteignîmes les premiers murs de Porterin.

"Je fis halte et j'ordonnai à Marchas, vous savez bien, Pierre de Marchas

"qui à épousé depuis la petite Martel-Auvelin, la fille du marquis de

"Martel-Auvelin, d'entrer tout seul dans le village et de m'apporter des nouvelles.

"Je n'avais choisi que des volontaires, tous de bonne famille. Ça fait plaisir, dans le service, de ne pas tutoyer des mufles." (ploerten)

Zó was het dus nog in 1870, onder de derde republiek!

Oorlogservaring had het Franse leger, in tegenstelling tot het onze, wèl: De veldtocht in Spanje (1823), verovering van Algiers (1830), de Krimoorlog (1854-1856), de oorlog - als bondgenoot van Sardinië - tegen Oostenrijk, vóór de eenwording van Italië (1859) en het Mexicaanse avontuur (1861-1867). In 1870 kwam de débacle, die een einde maakte aan de mythe van Frankrijk's militaire macht.

In Duitsland teerde het Pruisische leger op de roem van Frederik de Grote. De militaire tradities - in de beste en in de slechtste zin - bleven leven in de Franse tijd en in de jaren van de reactie daarna, tot de spectaculaire opbloei in 1866 (oorlog tegen Oostenrijk) en 1870. Het beroep, het vak, werden au sérieux genomen; maar de discipline was Kadaverdisziplin.

Vrijzinnigen als Heine hebben geen flauw vermoeden gehad van deze opgang. Luister naar de bijtende spot uit "Deutschland, ein Wintermärchen" (1844).

In Aken:

Ich bin in diesem langweil'gen Nest
Ein Stündchen herumgeschlendert.
Sah wieder preussisches Militär,
Hat sich nicht sehr verändert.

Es sind die grauen Mäntel noch
Mit dem hohen, roten Kragen -
(Das Rot beudeudet Franzosenblut,
Sang Körner in früheren Tagen).

Noch immer das Kölzern pedantische Volk,
Noch immer ein rechter Winkel
In jeder Vewegung, und im Gesicht
Der eingefrorne Dünkel (eigendunk).

Sie stelzen noch immer so steif herum,
So kerzengerade geschniegelt (tiré à quatre épingles)
Als hätten sie verschluckt den Stock
Womit man sie einst geprügelt.

En in Minden.

Minden ist eine feste Burg,
Hat gute Wehr und Waffen!
Mit preussischen Festungen hab'ich jedoch
Nicht gerne was zu schaffen.

Wir kamen dort an zur Abendzeit,
Die Planken der Zugbrück' stöhnten
So schaurig, als wir hinübergerollt
Die dunklen Gräben gähnten.

Die hohen Bastionen schauten mich an
So drohend und verdrossen; (landerig)
Das grosze Tor ging rasselnd auf,
Ward rasselnd wieder geschlossen.

Onze vestingstadjes kunnen er nooit zò ongemeedelijk hebben uitgezien
(2e deel tevens slot, volgt)

VII NIEUWE UITGAVEN (en wat andere)

A. Ons lid, ir.R.F. Scheltema de Heere, schreef in een brief o.a.:

Misschien zoudt U nog kunnen melding maken van het zo juist verschenen boek "Oesterreichs Kriegsmarine 1848-1918", dat naast een korte geschiedenis van die zeemacht vooral door dd zóór talrijke foto's der schepen daarvan grote waarde heeft (Bergland Verlag, Salzburg; de prijs is echter hoog), en van de pocket-books van hetzelfde Verlag, in de Oesterreich Reihe:

49/51 - Die k.u.k. Kriegsmarine auf weiter Fahrt

76/78 - Unter der k.u.k. Kriegsflagge

128/130 - Oesterreichs Admirale 1719-1866

154/156 - Oesterreichs Admirale 1867-1918;

en tenslotte: "Die Flagge Rot-Weiss-Rot", door Friedrich Wallisch, Verlag Styria, Graz-Wien-Köln, 1956, een uitstekende Marinegeschiedenis van wijlen de Oostenr.-Hongaarse zeemacht.

Er zijn oudere boeken die echter onvindbaar zijn geworden.

Daaronder de auto-biografie van zijn leven als onderzeeboot-Commandant van Georg von Trapp, bekend geworden op ander gebied door de film

"The Sound of Music", Styria Verlag, 1935.

446 - Wilhelm von Tegetthoff

- B. In de bekende Fibula-reeks is in 1967 verschenen het boekje "Nederlandse vestingen", geschreven door H.R. Reinders en ons lid C.A. de Bruijn. Wij ontvingen het niet ter recentie, doch willen er op deze plaats toch gaarne melding van maken, omdat het o.i. voor de velen onder ons, die zich interesseren voor vestingbouw, een zeer waardevol boek is, vol uitstekende tekeningen en foto's en met een voor niet-ingewijden onmisbare verklarende woordenlijst. De prijs is f 6,90.

VIII UIT DE VAKPERS

- A. "Die Bundesheer Illustrierte", Dec. nr 1967
=====

Het nummer bevat een zeer mooi verluicht artikel (in kleuren) van voorpostenoefeningen in de sneeuw van het hooggebergte, een artikel over de Militair Akademie, die in 1918 opgeheven werd, en die vele grote mannen voortbracht, waarvan we Feldmarschall von Uchatius noemen, de uitvinder van "staalbrons", dat, zo we ons niet vergissen, te Amsterdam is toegepast bij de aanmaak van de bekende 3,7cm kanonnetjes waar onze Marine omtrent 1880-1890 een degelijk wapen tegen torpedoboten in meende te hebben gevonden (dit geschut was nog in 1940 hier en daar in gebruik). Voorts een artikel over postduiven, die men in versterkten mate in gebruik denkt te gaan nemen o.a. omdat ze niet aan elektrische storingen onderhevig zijn, moeilijk zijn neer te schieten en weinig gas en lawaaigevoelig zijn. We lezen o.a. dat oudere duiven tot 150 km/h snelheid ontwikkelen en 800-1200 km per tocht kunnen overbruggen! Ze dragen een gewicht tot 50 gram.

Interessant zijn een serie boekjes over militaire zaken voor zelfonderricht; we noemen een over de strijdkrachten van het Warschaupact en een over de Nato (kosten ca f 6 en f 12). Ze zullen, als de Illustrierte, waarschijnlijk te bestellen zijn bij Buchhandlung Morawa, 1010 Wien, Wollzeile 11.

Een interessant artikel behandelt de ontwikkeling der Kavalerie. Het volgt hier in brede trekken.

De ruitery is van groot nut geweest bij de afweer der Arabieren in de vroege Middeleeuwen. Tengevolge hiervan verdween het voetvolk min of meer en de Ridderstand ontwikkelde zich, en daarmee het feodale stelsel (dit laatste heeft toch wel andere wortels ook gehad). De Ridderlegers vonden hun eerste tegenslag bij Moorgarten (Zwitsers tegen Habsburgers, 1315). Een eeuw later kwam een andere zware nederlaag wel bij Azincourt (Engelsen tegen Fransen; in Engeland "Agincourt" geheten), daerdat de Engelsen greppels met daarin palen hadden gegraven waar de ruitery zwaar door geremd werd (de eerste "tankgrachten"..). De eerste die inzag dat de oude vechtwijze niet meer deugde was Maximiliaan I, die in de slag bij Guinegate (tegen de Franse Koning Louis XI) zijn ruiters bevel tot afstijgen gaf en aldus overwon.

Nu kwamen de landsknechten naar de voorgrond. De paarden werden ontpantserd, de ruiters kregen vuurwapens, naast de "pallas" of brede, rechte sabel. De arquebuse werd getest maar niet gunstig bevonden, daar zij de vaart uit een ruiterkorps haalde. Men schiep dan de Dragonders, die een soort bereden infanterie waren; ze werden gebruikt wanneer de kurasiers hun beweeglijkheid niet konden ontplooiën. Weer later verschenen de Huzaren, gebruikt in kleine pelotons als lichte ruitery (wapen: de kromme sabel, vechtwijze "Aziatisch" - ze waren zonder twijfel van Turkse inspiratie en uit Hongarijé afkomstig).

Taak : vijand in verwarring brengen, bewegingen eigen leger onduidelijk maken.

Einde 18e eeuw een nieuwe ontwikkeling: de kurassiers legden hun zware harnassen af en werden gelijk de Dragonders, maar bleven toch apart genoemd en droegen nog hun borstpantser. Met het in bezit nemen van Galicië kwamen in Oostenrijk ook de Ulanen, lansruiters, in het leger. Ook zij hadden een "Aziatische" strijdwijze, met hun pieken en daarbij sabels voor het gevecht van man tegen man.

In de Napoleontische tijd was het hoogtepunt bereikt, herinnerd wordt aan de slagen bij Aspern en Leipzig. Aspern is voor de Oostenrijkers nog steeds een trots woord, want ze hebben - min of meer als enigzins dan - Napoleon verslagen, onder Erzherzog Karl (die met een Prinses van Nassau-Weilburg gehuwd was en het Slot Weilburg in Baden liet bouwen, dat helaas in 1945 verbrandde).

In 1860 verdween het borstkurassiers (dat in praalregimenten van o.a. Engeland en Frankrijk nog bestaat). Bij Königgrätz vernietigden de Pruisen de kracht der ruitery door hun Zündnadelgeweren.

In 1868 werd (in Oostenrijk) een eenheidskavalerie geschapen, die alleen door de uniformen in Ulanen, Dragonders en Huzaren te onderscheiden was.

De laatste maal trok de kavalerie in 1914 te velde, maar gesloten aanvallen kwamen niet meer voor. Er werd nog een ruiterslag bij Jaroslawice (c; spreek uit ts) geprobeerd, maar die werd in artillerievuur door de Russen ineengesloten. Het Dragonderregiment No.14 had zich buitengewoon onderscheiden in de slag bij Kolin en was het laatste Regiment dat zijn Standaard had mogen behouden.

In de nadagen van 1918 was het een troep te voet en werd in het gebergte door een Italiaans "kavalerieregiment" met ponies en machinepistolen vernietigd; de Oostenrijkers hadden zelfs geen paarden meer.

En nu is men gemotoriseerd. Maar in de gepantserde troepen leeft het élan der oude kavalerie voort; en zij voeren als teken der traditie nog heden de Standaarden.

Ir. R.F. Schelkema de Heere

B. "Polkslag", journaak van de Vereniging officieren Geneeskundige Troepen,

januari 1968

bevat een beknopt historisch overzicht van ontstaan en uitbouw van de geneeskundige troepen vanaf 7 april 1869, door Luitenant-Kolonel T. van den Berg en een kort geschiedkundig overzicht van de 1e Hulpverbandplaatsafdeling, speciaal v.w.b. activiteiten in Indonesië, van de hand van L.M. van der Molen.

C. "Tradition" nr 24 van de 4e jrg.

Dit "Journal of the international society of military Collectors"; waarover wij in ons vorige bulletin reeds de loftrumpet staken, bevat in dit laatste nummer van 1967 naast enige zeer lezenswaardige artikelen (o.m. over "The French army in Canada" en over "Imperial German shoulderstraps") weer een aantal voortreffelijke kleurenplaten en wel o.a.:

- 1) "The Kettledrummer of the Life Guards, 1930"
- 2) 11 kleurenafbeeldingen van de uniformen van Franse troepen in Canada 1755-1760.

3) kleurenafbecldingen (yveneens 11) van het 33e Regiment Infanterie van Limie uit het leger van Napoleon I, gedurende de jaren 1806-1807, waarvan hier de Engelse namen:

a) pioneer corporal	
b) drum major	g) drummer
c) colonel (bereden)	h) fifer
d) musician (met schellenboom)	i) sergeant
e) " (met blaasinstrument)	j) fusilier
f) captain	k) " back view.

Voorts uniformbeschrijvingen, voorzien van tekeningen door Charles Stadden van :

- 1) Trumpeter, Scottish Gendarmes ca 1724.
- 2) Uniforms of the Garde Francais 1745-1750.
- 3) Trumpeter, Life Guards, 1750.

D. "The Formation Sign", January 1968

Journal of "the military heraldry society" no 69.

Mogen we ditmaal volstaan met enige "short notes"?

Bij de Superintendent of Documents, Government Printing Office, Washington DC 20402 USA is een set prenten van historische Marine-uniformen van de U.S.Navy 1795-1898 te koop, formaat 15 bij 20 inches, prijs \$ 3,50

Voorts bevat dit nummer bijna 2½ bladzijde algemene informatie m.b.t. nieuwe en oudere onderdeelselementen van vele landen.

E. "Maandorgaan van de Documentatiegroep '40-'45", december 1967

bevat het laatste deel van het artikel over "Operation Market Garden" door J.M.Jongeneel. Voorts een aantal vaste rubrieken.

F. "Bulletin van het Rijksmuseum", aflevering 3, 1967

bevat een van uitstekende foto's voorzien artikel van de hand van ons mede-lid J.B.Kist over het tijdonststekingsmechanisme van Robert Fultons harpoentorpedo, dat zich bevindt in de marine-collectie van de historische afdeling van het Rijksmuseum. Het artikel/interessante gegevens over het leven van Fulton en speciaal over zijn uitvindingen m.b.t. de torpedo's.

Bij de aanwinsten van het Rijksmuseum wordt o.m. vermeld:

Onbekende meester, tweede helft 19e eeuw : Eschiëting van de Kraton van de sultan van Djambi (O.Sumatra) door de raderstoomboten van de gouvernementmarine Celebes, Admiraal van Kinsbergen en Onrust, op 5 september 1858.

G. "Dispatch" nr 36, januari 1968

Naar aanleiding van vragen wordt in dit nummer een overzicht gegeven van 54 mm miniatuurfiguren, welke betrekking hebben op de militaire luchtvaart, en die momenteel "op de markt" zijn (of tot voor kort waren). Het betreft Britse, Amerikaanse en Duitse figuren van piloten tot para's. Een nieuwe figuur op het gebied van miniaturen in de firma "Regimental", 42 Berkeley street, London W, England.

Deze firma maakt "voeters" van 12" hoogte en bereden van 17" hoogte op bestelling. De figuren worden met de hand gevormd uit latex-materiaal. Dit materiaal is zacht, doch wordt na verloop van enige tijd keihard en is dan praktisch onbreekbaar.

Waar enigszins mogelijk wordt voor gibernes, koppels, sabelriemen etc echt leder gebruikt. Voor manen en staart van paarden wordt echt haar gebruikt. De zwaarden zijn van staal, kolbakken van echt bont, gouden en zilveren voorwerpen zijn ook werkelijk voorzien van blad-goud of zilver. Elke figuur wordt afzonderlijk gemaakt en er zijn geen twee gelijken. De figuren worden hand-beschilderd met speciale verf op rubberbasis. De prijs is hoog, n.l. voor "voeters" € 12,10,- en voor beredenen € 18,10,-. Diorama's van twee figuren kosten € 30,-. Mits goede informatie omtrent uniform etc worden verstrekt kan iedere figuur in ongeveer drie weken geleverd worden.

Het Engelse pond is momenteel gelijk aan f 8,80, zodat U zelf de prijzen in Nederlands geld kunt berekenen.

(1 pound = 20 shillings = 240 pence)

Indien U de waarschijnlijk grootste catalogus van miniatuurfiguren (325 blz. waarvan 285 uitsluitend aan militaire miniatuurfiguren zijn gewijd) wilt bezitten is 'n investering van welgesteld \$ 1,- de moeite zeer zeker waard. Het betreft de "Soldiers and other miniatures"-catalogus van "Polk's Hobby Stores ("the largest hobby shop in the world") 314 Fifth Avenue, New York, N.Y. 10001, U.S.A.

Honderden figuren zijn in illustraties afgebeeld, o.a. van de merken: Stadden, Strombecker, Alijmer H.o., Britains, Mignot, Murray Miniatures, Timpo, H.R. Products, H.A.M., Historex en Rose Models, Speciaal vermeldenswaard zijn de 7-inch figuren van Marcel Riffet van het Napoleontische leger.

Een eveneens nieuwe fabrikant van miniatuurfiguren is Mr. W.H. Lamming, 130 Wexford Avenue, Greatfield, Kingston-upon-Hull, Yorkshire, England. Hij levert 54 mm figuren als bouw pakket (12 shilling) en gereed, doch onbeschilderd (15 shilling).

Naast diverse Engelse figuren zagen we in de lijst ook Franse Linieinfanterie en Keizerlijke Garde 1815.

Ook zijn losse artikelen als helmen, berenmutsen en sjako's te koop voor 6 pence. Portiekosten komen per zending op ± 1 shilling 6 pence. Onder de 20 mm figuren staan naast Britse en Franse figuren ook Oostenrijkse figuren vermeld in prijzen, variërend van 1 shilling tot 2 shilling 6 pence + porto.

Tot slot nog een adres voor Zweedse, Deense en Finse miniatuur-soldaten: Holger Eriksson, Sommarrovagen 8, Karlstad, Sverige.

H. "Sinte Barbara" orgaan V.O.A., januari 1968

bevat een interessant artikel over de "Artillerie Instructie Compagnie", die in 1863 te Schoonhoven werd opgericht.

Het artikel is geschreven door Brig-Gen. b.d. P.J.M. Schoonenberg. Voorts bevat het blad "Herinneringen van een vrijwilliger bij het reserve-kader der Vesting-Artillerie 1911-1918" van ons lid Prof. ir. J.W. Bonebakker.

Tot slot wordt melding gemaakt van de verkiezing van ons lid, de Brig-Gen der Artillerie b.d. J.K.H. de Roo van Alderwerelt, tot voorzitter van de "Koninklijke Vereniging van leden der Nederlandse Ridderorden" en tevens tot voorzitter van de "Stichting tot instandhouding van het museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden".

I. "Ons Leger" januari 1968

Voor onze leden interessant is weer het artikel in het kader van de Enquete Soldaten-folklore, welke door ons lid Int-Kol G.S. L. Verhoëff wordt gehouden en die deze keer gaat over de soldatenkranten. Daarnaast is zeker vermeldingswaard het artikel van Th. Wogens, getiteld "Guillaume René de l'Homme de Courbière (1733-1811), Staats officier, Pruisisch veldmaarschalk en "Koning van Graudenz"!

IX SLUITSTUK

- A. Gezien de grote hoeveelheid copy, die in dit nummer verwerkt moest worden, komen deze keer de rubrieken "Losse flodders ofwel diversen" en "Vraag en aanbod" te vervallen. Voor de laatste rubriek kunnen tot 15 maart a.s. nog leden-advertenties worden opgegeven. Overigens dient alle copy voor het april-nummer uiterlijk 15 maart 1968 bij het secretariaat aanwezig te zijn.
- B. Wist U dat twee Britse "Campaign-medals" uiterst zeldzaam zijn.
Het zijn :
- 1) De "China-medal", ingesteld voor de China-oorlog 1857-1860 met de gespen Fatshan 1857, Canton 1858, Taku Forts 1858, Fuku Forts 1860 en Pekin 1860. De eerstgenoemde gesp werd ingesteld voor een actie van de Britse Marine. Eén marinie-artillerist, die deze gesp kreeg toegekend, landde later en vocht mee in de vier andere acties. Hij was de enige militair, die de "China-medal" bezat met alle vijf gespen.
 - 2) Toen in 1848 de "Naval General Service Medal" werd ingesteld, was er slechts één man, die toekenning verzocht voor de gesp, die was ingesteld voor de vernietiging van Spaanse kannoneerboden te Faro op 24 april 1808 door de Britse schepen "Rapid" en "Grass-hopper". Deze enige overlevende was Lient. Baugh, commandant van de "Rapid", die de gesp "Rapid 24 april 1808" kreeg toegewezen.
- C. Ons lid, ir. Ch.C. van der Vlis maakte ons attent op het verschijnen van het boekje in de reeks "Schakels", nr S.65/NA.49, getiteld : "Defensie van Suriname en de Nederlandse Antillen". Uitgave van het Kabinet van de Vice-Minister-President (Plein 1 Den Haag) met vele foto's van leger, vloot en luchtmacht en vooral mooie foto's van de oude vestingwerken (oude tekeningen), kruithuizen en arsenalen. Tevens wil ir. van der Vlis onze leden opwekken toch vooral de film "Oorlog en Vrede" te gaan zien. Het is een kleurenfilm op grootbeeld, die vele militaire scènes (historische uniformen!) tot leven brengt.
- D. De firma Burgersdijk en Niermans (Nieuwsteeg 1 Leiden) houdt op 19-22 februari 1968 een grote boekenveiling. De nrs 1253 t/m 1258 bevatten Napoleontische literatuur. Het internationaal antiquariaat Menno Hertzberger en Co., Keizersgracht 610 Amsterdam veilt op 6 en 7 februari 1968 boeken, waaronder verschillende zeer oude krijgshistorische werken, zoals van Meteren's "Historiën der Nederlanden en haar Naturen oorlogen tot het jaar 1612" (Amsterdam 1647)
- E. Van de firma Witte (in vooraanstaande zaak op het gebied van herenkleding met filialen te Nijmegen, Zwolle en Groningen) ontvingen wij door bemiddeling van ons lid, Int-Kol b.d. Kroezen, een bijzonder aardig reclamekalendertje met prenten (6 stuks) in bruin-wit van Tamboer, Granadiers en Jagers, Schutterrij, Stafmuzikant, Kon. Marechaussee en Genie. De prentjes zijn copien van kleurenplaten uit het rond de eeuw-wisseling door Brünings-geschreven boek over "Onze Krijgsmacht".

We vinden het zeer prijzenswaard, dat een zakenman in deze tijd van opkomend antimilitairisme een relatie-geschenk wenst uit te geven van militaire strekking. De leden van onze vereniging, die uniformkunde als interesse opgaven, ontvingen de kalender samen met het decembernr. Voor de overige leden hebben wij nog een aantal exemplaren, die desgewenst met het april-nummer kunnen worden toegezonden.

Aanmeldingsformulier ruilbeurs + lezing 16 maart 1968

Gaarne inzenden vóór 10 maart 1968 aan de secretaris, Burgemeester
Gaan van Necklaan 262, Leidschendam.

Ondergetekende ----- zal
(naam + voorletters)

deelnemen aan de ruilbeurs op 16 maart 1968.
Hij zal ruilmateriaal meebrengen op het gebied van

Hij zal tevens de lezingbijwonen.

Hij wil graag als introducé(e) meebrengen : _____

Hij wil van deze gelegenheid gebruik maken om het algemeen bestuur
het volgende voor te leggen c.q. te vragen (indian U problemen heeft
kunt U die nu hier kwijt!) :

(eventueel op achterzijde te vervolgen).

Te ----- op ----- 1968

Handtekening van het lid :

Gaarne frankeren met postzegel van 20 ct ! Bij voorbaat dank voor het
uitsparen van strafport!

de secretaris: